

BUI XUÂN ĐÌNH

Những KẾ SÁCH

DỰNG XÂY ĐẤT NƯỚC CỦA CHA ÔNG TA

* S K V 0 8 4 1 6 1 *

NHÀ XUẤT BẢN TƯ PHÁP

EN
K.T

02

2
4

959.702
B982-D584

BÙI XUÂN ĐÌNH

Những KẾ SÁCH

**DỤNG XÂY
ĐẤT NƯỚC
CỦA CHA ÔNG TA**

THƯ VIỆN TRƯỜNG ĐHSPT

SKV 084161

NHÀ XUẤT BẢN TƯ PHÁP
HÀ NỘI 2004

LỜI GIỚI THIỆU

Lịch sử chế độ phong kiến Việt Nam, kể từ thời Lý (thế kỷ XI) đến thời Nguyễn (thế kỷ XIX), trải qua các thời kỳ đều nổi lên một hiện tượng khá độc đáo. Đó là, bộ phận trí thức tiến bộ bao gồm các quan lại, văn thân, sỹ phu giàu lòng yêu nước, thương dân, có tinh thần trách nhiệm cao với dân, với nước, đã chủ động đóng góp các ý kiến xây dựng với các nhà cầm quyền, nhằm mục đích làm cho dân được giàu, nước được mạnh trong thời bình; cũng như để gấp rút canh tân đất nước, khả dĩ đủ lực lượng đánh bại giặc ngoại xâm, bảo vệ độc lập dân tộc trong thời loạn.

Cuốn *“Những kế sách dựng xây đất nước của cha ông ta”* của tác giả Bùi Xuân Đính tập hợp 55 tờ số, tờ khái, lời tâu, bản điều trần, có khi chỉ là những lời can ngăn vua chúa của các quan lại ở những vị trí quan trường khác nhau, từ thời Trần, đến những năm cuối thập kỷ 80 của thế kỷ XIX, khi đất nước ta đã rơi vào ách đô hộ của thực dân Pháp. Với lòng say mê khoa học và bản tính cần cù của mình, kết hợp với những kiến thức về lịch sử nhà nước và pháp luật thời kỳ phong kiến, về làng xã tích lũy được trong hơn 25 năm nghiên cứu, tác giả Bùi Xuân Đính

đã tra cứu tỷ mỉ hơn 40 cuốn sách, với trên hai vạn trang để có được một danh mục kế sách giới thiệu với bạn đọc trong công trình này. Bạn đọc dễ nhận thấy điểm nổi bật của cuốn sách là tác giả không thiên về giới thiệu các bản đề nghị cải cách về nhiều mặt đời sống nước nhà của nhiều vị quan từng nổi tiếng trên vũ đài lịch sử Việt Nam, mà chú trọng phản ánh các kế sách của một bộ phận đông đảo các vị quan lại mà tên tuổi, sự nghiệp, tài năng chưa được nhiều người biết đến. Phần lớn các kế sách đó chỉ bàn đến những lĩnh vực nhỏ của các ngành, hoặc liên quan đến một hai địa phương, nhưng nội dung rất thiết thực và vẫn còn nguyên giá trị cho đến hôm nay. Phần lớn các kế sách lần đầu tiên được giới thiệu, từng kế sách được nêu tương đối đầy đủ bối cảnh ra đời, sơ lược tiểu sử người đề xuất, nội dung và kết quả thực thi, từ đó đưa ra một vài nhận xét chủ quan về ý nghĩa đối với xã hội đương thời và cả với xã hội chúng ta hôm nay.

Công cuộc đổi mới mà Đảng và nhân dân ta đang ra sức thực hiện nhằm đưa nước ta trở thành quốc gia “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ và văn minh” đặt ra nhiều nhiệm vụ cấp bách cần giải quyết, trong đó, xây dựng một Nhà nước pháp quyền của dân, do dân và vì dân, cải cách các thủ tục hành chính, đổi mới nếp nghĩ và phong cách làm việc, nâng cao tinh thần trách nhiệm của mỗi cán bộ, viên chức ở những cương vị công tác khác nhau là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu. Để giải quyết được nhiệm vụ đó, ngoài việc xem xét kỹ đặc điểm từng mặt

của cuộc sống để đề ra các chính sách, các giải pháp phù hợp, chúng ta cần tham khảo kinh nghiệm của quá khứ, rút ra từ di sản văn hóa pháp lý của cha ông những mặt tốt, mặt tích cực còn phù hợp.

Cuốn sách "*Những kế sách dựng xây đất nước của cha ông ta*" của Tiến sỹ Bùi Xuân Đính đã đáp ứng được một phần yêu cầu lịch sử đó, vì vậy, cuốn sách mang ý nghĩa khoa học và thực tiễn nhất định, đã cung cấp những tư liệu và những bài học lịch sử quý giá.

Chính vì thế, tôi vui mừng giới thiệu "*Những kế sách dựng xây đất nước của cha ông ta*" với đông đảo bạn đọc xa gần; đồng thời cũng rất mong bạn đọc chỉ giáo cho những điều khiếm khuyết và sai sót của sách để tác giả có điều kiện chỉnh sửa, bổ sung khi tái bản.

Hà Nội, ngày 24 tháng 6 năm 2004

ĐINH XUÂN LÂM

Giáo sư Sử học, Nhà giáo nhân dân

Phó Chủ tịch Hội Khoa học lịch sử Việt Nam

MỤC LỤC

	Trang
<i>Lời giới thiệu</i>	5
<i>Lời tác giả</i>	9
1. Từ kho Tào thương đến quỹ nghĩa thương	13
2. Mong thánh đức của vua thêm ngời sáng	20
3. Lời tâu bảy điều của một vị quan lương đồng	25
4. Chống tham nhũng qua bài Văn Sách đình đối	29
5. Lương Đắc Bằng và mười bốn kế sách trị nước	35
6. Đặng Thiếp - năm điều gây lợi cho đất Hóa Châu	40
7. Kinh sư là gốc của bốn phương	42
8. Cho việc nhà nông tiện lợi	45
9. Cho chính hóa rộng khắp và nước thịnh, dân yên	47
10. Lời tâm huyết của vị đại thần xin về hưu	52
11. Để đất nước thái bình, cơ nghiệp luôn bền vững	56
12. Lòng dân vui, đạo trời mới thuận	62

13. Khảo công để chọn quan giỏi	66
14. Vì sự bình yên cho vùng ngoại trấn	69
15. Nguyễn Quý Đức và tư tưởng dùng người	72
16. Muốn giữ lợi cho phần quốc dụng	77
17. Để việc thu thuế không còn tệ tham tang	80
18. Cho thỏa tình bên bồi, bên lở	83
19. Cứu độ người khó, nghèo xiêu dạt	86
20. Để biết được quan dở, quan hay	89
21. Cho hình phạt đúng đắn và ngục tụng khỏi ứ đọng	92
22. Vấn chuyện diệt trừ tệ hà lạm thuế	94
23. Cho thanh thỏa mọi việc từ tụng	97
24. Muốn giữ được nguồn tài nguyên đất nước	102
25. Phạm Như Đăng và bản điều trần để ổn định Bắc Thành	105
26. Nguyễn Văn Thành và những phong thư kín	111
27. Nguyễn Đăng Tuấn và sáu điều cải tổ đất nước	115
28. Trần Quang Vinh và mười điều trần trở về đời sống nước nhà	121

29. Tờ số năm điểm của viên quan	
	trở lại quan trường 126
30. Từ lời tâu đến việc hình thành	
	hai huyện ven biển 133
31. Để dứt bỏ nạn cường hào thôn xã	146
32. Để tận thu các nguồn thuế bên ngoài	149
33. Nên châm chước để tiện làm theo	152
34. Cho binh được cường, nước được thịnh	155
35. Để không còn tệ phân biệt Nam - Bắc	157
36. Muốn trừ bỏ tệ sách nhiễu dân	161
37. Để diệt trừ bọn mọt sâu, nhũng lạp	166
38. Cho thuần phong mỹ tục ở các làng quê	169
39. Để tội phạm không còn nơi ẩn nấp	175
40. Muốn giữ được nguồn vàng của đất nước	177
41. Để quản được đất ở các làng ven sông	179
42. Muốn quản được bọn du thủ du thực	182
43. Lại việc bắt tội phạm và bọn du thủ du thực	185
44. Lưu Quy - tờ số mười điều về sách lược trị nước	188
45. Tám điều xin của bốn vị quan Ngự sử	196

46. Trước hết phải gây cho dân giàu	200
47. Để không còn tệ ẩn lậu, bỏ sót	203
48. Xin lấy việc cố kết lòng người làm gốc	205
49. Cho thanh bạch những lời bày tỏ	212
50. Để dứt bỏ tệ mua chuộc dân, lừa dối quan trên	215
51. Mong các quan giữ chức không thiên lệch	219
52. Trăn trở về nông thôn của một nhà cải cách lớn	222
53. Năm điều lợi và tám điều khó khăn	239
54. Bùi Viện - tầm nhìn vượt biển xa	243
55. Để đường làm quan được trong sạch	264
<i>Tóm tắt nội dung các kế sách</i>	267
<i>Tài liệu tham khảo</i>	274

Những KẾ SÁCH

DỤNG XÂY ĐẤT NƯỚC CỦA CHA ÔNG TA

BÙI XUÂN ĐỈNH

- Sinh tháng Tám, năm Quý Tỵ (1953)
- Tại: xã Thạch Thán, huyện Quốc Oai, tỉnh Hà Tây
- Tốt nghiệp khoa Lịch sử, trường Đại học Tổng hợp Hà Nội năm 1978, bảo vệ Luận án Phó Tiến sĩ năm 1997
- Hiện là cán bộ nghiên cứu Viện Dân tộc học
- Chuyên nghiên cứu về làng xã, lịch sử pháp luật
- Đã có 10 cuốn sách riêng, 40 sách viết chung, gần 80 luận văn công bố trên các tạp chí khoa học.

Các tác phẩm chính:

- *Lệ làng phép nước*, Nxb. KHXH, 1997 (viết chung với Mai Văn Hai).
- *Hương ước và quản lý làng xã*, Nxb. KHXH, 1998.
- *101 truyện pháp luật thời xưa*, Nxb Thanh niên, 1999.
- *Tiến sỹ Nho học Thăng Long - Hà Nội*, Nxb Hà Nội, 2003.
- *Các làng khoa bảng Thăng Long - Hà Nội* (đồng chủ biên), Nxb. Chính trị Quốc gia, 2004.
- *Những kế sách dựng xây đất nước của cha ông ta*, Nxb. Tư pháp, 2004.

Giá: 28.50